

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Gasparis Lechneri E Societate Iesv Theologi. Sodaliv Partheniv. Siue Libri Tres Qvibvs Mores Sodalivm Exemplis Informantvr

Lechner, Kaspar

Dilingæ, 1628

VI. De Celebritatibus Congregationum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51916](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51916)

sua, vti dicebat, veniam sibi dari postulauit, & multæ vltro se obiecit. Denique nomine Sodalitatis Academicæ carmina in laudem B. Virginis edita; theses euulgatas propugnatasque aliquoties in Sodalitij loco à Sodalibus, idque e veteri more ac statuto factum lego. Sed ne res longius excreseat, plura adferre supersedeo.

CAPVT VI.

DE CELEBRITATIBUS *Congregatorum.*

HAbent & suas illecebras Sodalibus, quibus ad pietatem sequæ suosque spectatores illiciant. Animi enim mortalium nulla re citius, quàm satietate, virtutis tractationem fastidiunt. Igitur hic persequar, quo illi ritu ad Diuorum ædes supplicatum, exeant, quo cultu ferias statas agant, quo apparatu Ludos sacros faciant, cum alij profanis inhiant, qua denique propositi renouatione B. Virgini

MA-

MARIÆ Patronæ suæ se denuo consecrent. Hæc enim ad mores spectare, in comperto est.

I. Supplicationes alias indictas, alias solennes habent. Indictas; cum malo alicui auertendo aut bono procurando, aut si vbi Deo gratulandum est, prodeunt, prout res fert ac tempus postulat. Ita quo tempore bellum Turcicum Christiano orbi vasti-

tatem minabatur, Cracouienses Sodales è prima nobilitate ad Societatis templum supplicationem decreuerunt. Id vbi Rex comperit, paucis consocijs è Senatorio Ordine, ad locum Sodalitatis venit, ignotusque Sacco Regiam Maiestatem abscondit, & cum alijs processit. Incedebat agmen sub noctem multâ face colucens & Symphonicorum vocibus perouans. postquam templum introgressi, aliquamdiu genibus nixi precati sunt: post concionem, alij proni in faciem & vota procumbunt; supplicijs alij verberibusque Numen propitiant. Vbi deinde rumor distulit

Re-

*Malis a-
uertendis sup-
plicans
Sodales.*

*Anno
MD. CIII.*

XCIII.

Regem affuisse, admiratio iuxta æmulatioque secuta est.

Sodales

pluuias

impe-
trant.

Anno

CIO. IO.

XCIV.

Anno

CIO. IO.

XCIV.

II. Granatæ diu iam non pluerat: Sodales sibi videbatur à Patrona sua imbrem impetrare posse. Exeunt agmine facto cantuque & precibus primo stillantes guttulas, mox ruentem cœlo toto pluuiam euocant.

III. Alibi à Siccitate, frugibus damnus ingens imminabat. Quadringenti Sodales ex flore Nobilitatis lecti, prodierunt in omnes vrbs plateas supplices, omnes asperrimo habitu, nudis pedibus capistro spar-teo ad collum in reorum ac morte damnatorum effigiem. Horum alij manibus flagella in tergum intorquebant, alij textis seta piloque vestibus horrebant, illi sub Crucibus ponderosis penè fatiscebant, distentis nonnulli brachijs, coronis spineis redimiti plerique incedebant. Vnus quispiam tribulis pedes pro tibialibus vestiuit, ipsoque motu cruentauit. Nemo sine supplicantis signo ibat, Qui minimè inclementer

fe

se tractabat ; manu altera sigillum Christi in crucem acti , altera precatorios globulos gerebat , modesti omnes , tristi silentio , lacrymisque madidi. præibat Christus Puer crucemque præferabat , Nazaræis eodem habitu & onere ponè sequentibus. Clerus multique mortales sectabantur supplex agmen , magno animorum motu , etiam Cælestium. Nam pluuia mœrorem mox omnem diluit.

IV. Interdum loco vno preces ad ipsas quadraginta horas producere placuit. Quod precandi studium multum posse apud superos euentus docuit. Nam Monasterienses Sodalés cum hostilis exercitus eorum vrbi immineret , horis quadraginta precati hostem auerterunt. Adnotatum enim est , qua hora preces absolutæ sunt , repentino terrore percussū hostem collectis vasis castra mouisse. Eas preces illi sæpissimè verberatione yltro suscepta , demum sanguine consignabant. Sic Brunæ , sic Dill-

*Preces
quadra-
ginta ho-
rarum,
diuerbe-
ratione
corporum
confir-
mant.*

*Anno
C10.10.
XC.*

Anno
 CIO. IO.
 XCIII.
 An. CIO.
 IOXCVI.
 An. CIO.
 ICLXXX.
 VIII.
 CIO. IO.
 XCVI.
 CIO. IOXC.
 III.

lingæ, sic Ingo!stadij, sic passim alibi factitatum inuenio. Bracharæ eo tēpore trecenti; Pultouixæ sexcenti, iterum octingenti censi sunt, qui Sodalium ductu flagellis in seipsoſ sæuierunt, vt Deum ad lenitatem misericordiamque reuocarent. Calliffienses ita illo precandi studio incenduntur, vt tunc inſomnes noctes votis in templo ducant.

*Solennes
 Pompa.*

V. Solennes aliæ Christi Patientis, Eucharisticis, Supplicationumque; Ferijs præcipuè instituuntur, apparatus, pietate, spectatorum motu celebratissimæ. Sed quibus locis hæretici earum rerum contemptores degunt, ibi Sodalium se maximè feruor virtusque effert. Nempe illorum ludibria guttam igni adspargunt. Et iam constantia sua id Sodales consecuti sunt, vt qui antea risu emori velle videbantur, iam stupidi hiantesque adstent, atque vario mentis æstu diuifinesciant. laudentné ex merito, an ægri animi lubricine, reprehendant. Vnde factum vt exitio salutique id spectacu-

*Hæreticis
 alijs ma-
 lum, alijs
 salutem*

Acu-

ſtaculum fuerit. Euenit Auguſtæ *pepere-*
 Vindelicorum cū religioſiſſimo *runt.*
 apparatu traduceretur pompa Para- *An. 113,*
 ſceues, vt de Lutheri grege Sartor- *100v,*
 ſpectator eſſet. Videbat longo ordi-
 ne magna mole deferri ſtatuas Chri-
 ſti diuerſa tormenta referentes, E-
 quitum turmam ſplendidiffimo cul-
 tu Chriſtum Cruce onuſtum ſequi,
 ad ſigna Ephebos Angelorum orna-
 tu carmina concinere, terram traba-
 lium crucum concuſſu, aërem flagel-
 lorum ictibus perſonare, facibus ar-
 dere cœlum, omnia Catholicorum
 pietate incendi; miris ipſe modis tor-
 queri, æſtuare, liuere, indignari, Om-
 nia denique ei maximo oneri dolo-
 riſque eſſe. Quid multis? recta domū
 abiit, & laqueo miſeram animam ſi- *Specta.*
 biinet excluſit; an deſperatione re- *cūm ad*
 rum ſuarum, an noſtrarum inuidia, *laqueum*
 incertum eſt. Lepidè poſt Catholici *redigit.*
 luſere, Lutheranos non gratis ſpe-
 ctatores eſſe voluiſſe: cum Catholici
 patientem Chriſtum repræſentarint,
 ipſos Iudam dediſſe. Satis hoc falſè,
 dum-

An. CI O. dummodo aliena calamitas abfuiſſet
 IO CVI. Ex eodem ſpectaculo eadem in vrbe
Aluum
ad pœni
tentiam
Vocat.
 alius ex ea diſciplina minimè malus,
 dum videt terga ſanguine fluere, ex-
 animatus concidit : vbi deinde fo-
 mentis ad ſe redijt paulò poſt ad no-
 ſtra caſtra tranſijt, hæreſi eiurata. Ac
 eùm horrore quodam laceratorum
 corporum collapſus quibuſdam vi-
 derecur : *Non ita eſt*, inquit, *culpa me*
mea abiecit, & ſcelerum ſuorum mens
conſcia. Sic cogitabam: Hem iſti tam
graves à ſe expoſcunt pœnas, culpa riſ
forte non magnarum rei: ego nequiſſi-
mus mihi blandior, quaſi pœna nulla
impenderent. Huic curioſitas dolo-
 rem, dolor ſalutem peperit.

An. CI O. VI. Alibi ad ſimilia audenda So-
 XCIV. dalium feruor reliquos inflammauit.
 Quo in genere Lublini in Polonia,
 quidpiam contigit, quod & pia &
 iucundo animi motu ſpectatores af-
 fecit. Nam dum Sodalium ſe cæden-
 tium agmen ducitur, pia foemina fi-
 liolum tenella admodum ætate ſe-
 minudum cum ſcuticula illi agmini
 infer-

inferuit, puerum palam his vocibus hortata: Habe, Puer, grandem animum; ut ista scias ætate discere illius amore pati aspera, qui tui amore mortem passus est. Permouit ea res ita vehementer, qui spectabant, ut quod tunc in agmine non possent, multi domi postea illo exemplo flagris se ceciderint.

VII. Ne prolixus sim, omitto singulas pompas ambitiosius depingere; sua cuius memoria rem toties spectatam, faces, signa, flagella, cruces, chorum, populi suspiria, facile animo formanda subijciet. Illud tamen præterire non debeo, Serenissimos FERDINANDVM Austriæ Archiducem, PHILIPPVM, FERDINANDVM, ALBERTVM Bauariæ Duces Ingolstadtij simul prodisse in eam supplicatione, quæ feria sexta Sanctioris hebdomadis ad Sepulchra nocte oborta instituitur, Christi quæ è Cruce pendens statuam mutuis operis prætulisse; iam tunc omine auspiciatissimo, Inuidiissime Imperator FERDI-

*Principes
eadem
pompas
adiuuat.
An. MD.
CXIV.*

NANDE tibi acclamari poterat : IN
HCC VINCES, CHRISTO DVCE, BA-
VARO SOCIO.

*Nova
ratio
procedendi
in Para-
scene.*

VIII. Nouum id fuit, quod Bi-
suntini fecerunt. Feria quinta in cœ-
na Domini bini processerunt ordine
benè longo, sine funalibus, sine can-
tu, nullo vexillo, communi vestitu,
sola modestia, silentio, ordine con-
tenti; capite tantum aperto preces
taciti fundentes templa obierunt.
Ad Oratorium reuersi, post preces &
exhortationem, pauperibus ritu so-
lenni nobilissimi quique pedes laue-
runt. Ostenderunt isti etiam sine
pompa pietatem placere posse.

*Quo cul-
tu certas
ferias a-
gant So-
dales.
An. c. d.
100.*

IX. Et quia Cœnæ Domini men-
tio incidit, quo hunc diem honore,
tum alios quosdam festos transigant,
videamus. TREVIRIS Sodales è suo
numero duodecim pauperes delege-
runt, quibus epulum apparatusimo
loco, supellectili argentea præbue-
runt. Ministrabant præcipui quique
Philosophorum ac Theologorum,
qui vsque ad lances abluendas magna
ani-

animi alacritate se demiserunt. Ipse
Mag. Vniuersitatis Rector. S. Theol.
D. canatis illis pedes lauit, & singu-
los eleemosina largiter donauit.

X. Treuirenses hoc pauperum
numero duodenos Apostolos vene-
rati sunt. Cracouienses septuaginta
Christi Discipulos totidem è pauper-
tina tribu conuiuis vocatis repræsen-
tarunt: quibus ipsi suis manibus cibos
coxere, Nobilesque mensis intulere.
Secuta dein pedum ablutio, certa-
menque de vilissimo seruitio, Nobi-
lissimo quoque querente, ab alijs de-
signatos sibi pauperes ereptos fuisse.

An. cto.
10011.

XI. Sed longius se extulit Nea-
politianorum ardor. Apud quos in
more positum ferunt ferijs D. Mag-
dalenæ sumptuosissimum epulum
dare amplius octingentis agris: ibi
ciborum abundè est, vt in multos di-
es victus Nosocomio post supperat.
Neque suas auribus lauitias deesse
finunt, quas interim delicatissima
symphonia permulcent. Complu-
tenses & Aquilani Sodales Assumptæ

An. cto.
10019.

An. cto.
1001.

D virgi-

An. c. 10.
1000.

Virgini sacro die, quem præ reliquis celebrant, consimilibus officijs Regina Cælorum obsequi student: nisi quod illi eam symbolam prius à pauperibus flagitent, uti sacris epulis pasti, suæ demum mensæ accumbant. Hi vero, clarissimo vrbis spectaculo, pedes eorundem prius lauant, & vlcera exosculantur, reliquias deinde ciborum argenteis in lancibus ad carceres deportant.

An. c. 10.
1001.

XII. Sed vide aliam rationē Festorum colendorum. Leodienses diem Visitanti Virgini sacrum, sibi peculiarem, magno pietatis ardore celebrarunt: per octo dies decantata laudes ante Virginis Iconem: narratum iam super ex historia exemplum aliquod virtutis illustre, aut magna Matris in mortales singulare beneficium, tantâ auditorum frequentia, ut supra duo millia numerati fuerint. Non morabor in alijs modis adducendis: omnibus æquè studium est, omni cultu atque honore conari, solennes suas ferias transigere.

XIII. Non

XIII. Non possum tamen com-
mittere, ut silentio transeam Duacē-
sum in Belgio pietatē, qua S. P. Fran-
ciscum Xauerium, die eius Natali co-
luerunt. Nam ex oratorijs suis solen-
nem pompam ad templum Patrum
Societ. IESV duxerūt: primi ciues sub
signo Virginis Purificatæ; deinde
Theologi & Iuris studiosi sub vexillo
Assumptæ; post hos Religiosi Sodal-
les; tum qui omnes Sanctos patronos
legerunt; mox Philosophi, Virginis
Añuntiatae titulo; tū Rhetores & Po-
etæ, ac demū ab Angelorū tutelā nū-
cupati incedebāt. præcedebat singu-
los ordines puer aliquis Angeli for-
ma volucris & insigniter stolatus. hi
manibus prægrandes cereos albos li-
brarum decem, auro coloribusq; va-
rie pietos deferebāt: post pueros hos,
Sodalitatum Magistratus sequeba-
tur; inter quos Reuerend. & Illustris
Marcus Fuggerus Theologorū Præ-
fectus, & Ingolstadiēsis olim, qui suæ
Congregationis impensas fecerat.

Beatorū

Socier.

IESV

quo ho-

nore co-

lant.

An. CIO.

IOCXIX.

constituit. deinde sub noctem ignes
missiles, igniuomæ machinæ & ludi
varij dati. Sed quia tum illo die, tum
Sancti Patris Ignatij ferijs non tan-
tum Sodalium, sed integrarum
ciuitatum studia impense se effude-
runt, præstat narratione supersedere,
ne dum breuis esse laboro, putidiuf-
culè aut ieiunè rem maximorum
sumptuum tenui scriptura eleuem.
ob eandem causam B. B. Aloysio &
Stanislaò habitos honores hic præ-
tereò. S. S. IGNATIO & FRANC. XA-
VERIO Ingolstadienses Sodales Can-
didos Cereos, benè magnos LL. M.
M. posuerunt, illis nempe patribus,
quorum Filij in nobis ad virtutem at-
que doctrinam liberaliter educandis
laborant. Quid iidem Sodales præsti-
terint, cum Diuorum eorundem in-
ter Sanctos relatorum celebritas pri-
mum agitata est, seorsim libello alio
perscripsimus. certe mille aureos in
eam ré expenderunt; sumptum planè
magnificum, si noueris nullis rediti-
bus illos occurrentes esse.

An. cto.
1000.

cio. 100.
xxii.

VIII 0 1

XIV. Sed nescio an quidquam
 maiore religione, sumptu, apparatu-
 que nitantur exornare, ac dies illos,
 quibus alij Dionysia agitant, aut alios
 ludos exhibent. Toletani in Tauro-
 rum agitatione templum Societ. Ie-
 sy minifico ornatu instruxerunt, Sa-
 cramq; Eucharistiam palam propo-
 sitam die toto venerati sunt. Dumq;
 alij inter inhumanum ac propè dam-
 natum spectaculum cupedijs bella-
 rijsq; sparsis barbarum morem con-
 diunt, Sodales nostri eiusmodi de-
 licias in Carceres nosocomiaque de-
 portarunt. Hoc puto est magnificen-
 tiam ostentare, hominum, non bel-
 luarum causa opes largiri. Similem
 in miseros beneficentiam contule-
 runt Bisuntini: nam Bacchanalibus
 viginti supra centum pauperes con-
 viuiuo exceperunt. Murciani Valetu-
 dinario per id tempus operam suam
 addixerunt. Eadem temporis licentiâ
 Sodales iam passim ad preces qua-
 draginta horis fundendas, sacrumq;
 epulum celebrandum & multa id ge-

*Quid
 Baccha-
 nalibus
 agant-
 An. CIO.
 ICCCIX.*

*An. CIO.
 ICCC.
 VIII.
 An. CIO.
 ICLXXX
 V.*

An. cix.
 1394.

An. cix.
 1398
 Cur eo
 tempore
 flagris &
 tantur.

nus alia instituenda abutuntur : ut nihil opus sit exempla afferre eorum, quæ ferè vbiq̃ue in oculos incurrunt.

Monacenses, Neapolitani, alij quam plurimi, publicè in æde sacra flagellis tunc in se animaduenterunt. Quorum nos piam sæuitiam æmulari nuper cæpimus.

Quo enim alio tempore nostris supplicijs iram Numinis opportunius placemus, quàm cum plaustris iniuriarū quasi ex more lacessatur? Euenit in hoc genere, quid miraculo simile. Cum enim Neapoli Sodalis quidam supra modum cædendo processisset & non nihil valetudinem oblæssisset, ut à victu parando diebus aliquot impediretur : cum primum potuit piscatum profectus est, Et secum : *O Virgo, inquit, iactum adiuuu; ut rei familiaris damnum tua causâ acceptum compensem.* Iecit rere, tantamque piscium copiam contraxit, quantam ad id locorum nunquam coegerat.

XV. Neque templo se continere etiam ad aliorum dementiam corrigentur.

rigendam inde egressi sunt. Consue-
 uerant iam olim Brixienfes Sodales
 & quodammodo ex lege factitabant,
 vt vesperi eius diei longissimo ordi-
 ne, & cum face plurima ad sacram æ-
 dem Eucharistiamque adorandam
 supplices & cum corporum suppli-
 cijs procederent. Verum postea eti-
 am in plateas publicas se contulerūt.
 Nam cum innumeri personati urbem
 totam percurrerent, infaniaeq; quam
 plurimi litarent, ægrè id scilicet passi
 sunt Sodales nugas ac ludicra præ æ-
 ternis haberi. Igitur ad Sexaginta no-
 bilium adolescentum agmen cogi-
 tur: moxque vicatim per urbem ritu
 supplicum ire incipiunt: pars flagris
 tergum cruētare, pars manibus mor-
 tuorū crania præportare, pars Chri-
 sti patientis instrumenta ostendere.
 Repressit id spectaculum multorum
 licentiam, & euenit, vt sic proceden-
 tibus agmen lymphaticum occurre-
 ret, hominum viginti quinq;. Stupe-
 re hi nouo concursu, alia Orgia mi-
 rari: quid verbis opus est? abijciunt.

An. cix.

IOLXXX

V.

An. cix.

IDCV.

*Baccha-
nalia
pompa.*

thyrsos, personasque, præter unum, omnes deponunt. Constans nempe Virtus omnium Victrix est.

*Ornatus
templi.*

XVI. Sed quis iam verbis satis assequatur ornatum templorum atque altariū? Serico, auro, peristromatis, pegmatis, facibus illustra omnia, ut etiam inuitos ad se attrahant atq; ad precandum illiciant. Quis dignè describat ingentem illam molem à Sodalibus Romanis adusque templi laqueare eductam? Sacra nomina IESV & MARIE in aëre suspensamitant, stellis æmula: tum in orbem leguntur verba hæc: *In nomine IESV omne genu flectatur.* Et quod mireris nihil horum colore vlllo, nec argēto nec auro scriptum est, sed lampadum lumine in literarū seriem disposito. Quid reliqua memorem? ita cereorum, lampadumque radijs omnia illustrantur, ut inter sidera sese recipi spectatores opinentur. accedunt melleæ voces & delicatissimæ flexiones Musicorum, quæ iam animos penitus è terris abripiunt, cæloque inferunt.

Quid

Quid multa? Romana Maiestate dignum spectaculum esse dictitant, qui coram adspexerunt. Hinc tota prope Roma eo confluit, Patres purpurati frequentes adsunt, ipse Pontifex Maximus celebritatem praesens exornat.

XVII. Nescio an à Romanis exemplum sibi sumpserint Manilani in Philippinis Insulis. qui Bacchanalium hilaritatem in templum transtulerunt, *Lubet hic nonnulla*, ait historicus, *de eius ornatu referre, qui millium aureorum summam excessit. Templi caelum sericis peristromatibus exornarunt, usq; discoloribus aspectu incundis: hac distinguebant pietate quaedam aurataq; Japonenses tabulae pluribus figuris historysque decoratae. Parietes hinc inde conuestiebant culcitrae, vario serico ac uq; pietate, auroq; fulgentes magni precij; ex ijs aliae discolors ornabant arcus, fornicesq; multiplice velo illaqueatae, è quo curiosè pietate emblemata pendebant: medios autem arcus, qui plures sunt, plures etiã argenteae lampades condecorabant.*

D 5

Porro

An. cix.
10CVII I.
*Quid in
India
Bacchanalibus
Sodales
instituerint.*

Porro tota hac serica supellex aquilis, panonibus, anseribus, cuniculis, leporibus, alysq; tum auium tum quadrupedū generibus acā mire elaboratis sca-tebat, ita ut viretum diseres templum, quod etiam plures variēq; plante hinc inde in suis vasis disposita spectabilius reddebant. De aræ maxima ornatu subiungit: aurata surgebant columnæ miro artificio dispositæ, quæ cum medios haberent arcus, ubi Tutelarium Diuorum clauderantur icones, visu iucundum opus reddebant. tres erant columnarū ordines, in quorum summo Christi Domini imago patebat, quā mediam habebant SS. PP. Ignatius & Xauerius; Seruatoris imago vexillum porrigebat Ignatio tanquam Societatis antesignano. At in media ara surgebat etiam ex aurato opere curiosè fabricatum opus, varijs Sanctorum Angelorumq; sigillis exornatū; in cuius summo sacra pyxis auro, argento, lapidibusq; preciosis conuestita cunctis patebat. Addit deinde alia, ut Præfati Sodalitatis curā omnium Cleri.

Clericorum Religiosorumque cœtus huc supplicatum processerint; inhibita sint personatorum discursationes, aliaque sexcenta instituta, quæ sigillatim narrare longum foret. Quæ in re maximum illud admirationis habet, nuper è superstitionum tenebris emerfos, consuetas apud nos voluptates ac ludos diuinis posthabere potuisse. Sed animus qui Deo se verè dedit, facilè cætera negligit.

XVIII. Ad extremum non debeo hic silètio inuoluere, quid Ingolstadienses ad illorum dierum sanctitatem tuendam, aliorum imitatione conati fuerint. In templo Societatis Iesv iuxta aram maximam vtrinque theatri dia duo struxerunt, ad mediũ vsque chorum deorsum versus pertinentia. Super alterum illorum Christus manu triplici telo obarmatâ, iam iamque spicula in genus humanũ intorquere velle videbatur, nisi B. Virgo procumbens in genua ic̃tum auerteret, reumque Hominem è mortis à tergo instantis, Dæmonique

An. chr.
100XIX.

laqueo disrupto eriperet, atque in Filij amicitia reduceret. Atq; vt res tota quasi Epigramate vno legeretur, supra tota hanc scenam Iris protendebatur, in signe clementiae; inscriptum erat: MISERICORDIA. Ex aduersum in altero pegmate Cometa tristi flamma fulgurabat, VINDICTAM minitans. Infra Dauidi fatalis optio dabatur eligendi, quam e tribus vellet, poenam. In ora theatri Ioannes Baptista concionabundus ad spectatores, PÆNIENTIAM AGITE charitatem praferens; multa denique alia spectabantur. Sub vtraque structura gemini introsum hiatus patebant, flammis horribiles. In earum altero tristissima Inferorum species adumbrabatur. Ibi videre erat ad ea loca detrusorum illatibiles facies; hiantiaq; faede ora triste aliquid hiscere velle videbantur, quo seram suam poenitentiam damnarent. Ex opposito in flammis purgantibus Misericordis Iudicis imotam Iustitiam ostendebant moestae Animae, quas ille caelo quidem

affo.

asserere decreuerat, sed acribus prius tormentis expiatis; ut qui etiam dilectissimis impunitatem leuium noxarum non indulgeret. Intra aræ cæcelos hemicycli accessionem adiungere, supra quem triplici ordine Diuorū Liplanothecæ constitutæ sunt: in utroque cornu hinc S. Hieronymus, illinc D. Magdalena pœnitentiæ instrumenta porrigebant. Supra hinc Moses populo Deum propitiare: è regione Christus pœnas nostris sceleribus debitas: suoque tergo imminentes multis lacrymis deprecari conspiciebatur. Omnia eo intendebant, ut salubri terrore spectatorum animi à peccando, cuius tunc copiam tempus faciebat, absterrentur. Anno deinde conuenienti tertium pœgma maximum supra aram erexerunt, & ijs, quæ superiore anno spectanda exhibuerant, omissis, supra utrumque antrum flammiumomum & Reliquiarum sacrarum ordines nouum spectaculum dedere, Iudicium extremum. Res à pictoribus iam

*Cui bono
talia spe-
tacula
præ can-
tur.*

*An. cto.
1000.*

dudum explicata calamum nostrum non requirit. Vtroque anno frequens in templo populus, præut alijs antè annis fuerat. Ac tametsi multos forsitan rei tantum nouitas pellexerit, nihilominus præcium operæ fecisse nos speramus. nam vt profana spectacula ignorantibus mentibus tacitè illabuntur, easque pertentant, vti nam ne sæpius labelactent; ita siquid religiosum obijciatur, horrore sacro animos percellit. scintillam pietatis clam inscijs inserit, bonæque olim frugis nascituræ semina abscondit. Superest vltimum de quatuor initio propositis; sed ne caput hoc nimis excreseat, seorsim id absoluemus.

CAPVT VII.

DE RENOVATIONIBVS.

I. **N**aturæ vitio res magnas non vti inchoauimus peræq; fortiter